

Міжнародні зв'язки



Наприкінці грудня у Верховному Суді України представники проекту Європейського Союзу «Прозорість та ефективність функціонування судової системи України: компонент державної служби» (далі — Проект) та Верховного Суду України провели круглий стіл на тему «Помічник судді в Україні: вітчизняні реалії та європейські перспективи».

Учасники форуму зібралися, щоб визначити основні напрями удосконалення правового статусу помічника судді в українській судовій системі та порівняти його з існуючими моделями статусу в судових системах країн-членів ЄС.

Сьогодні законодавча регламентація правового статусу помічника судді в Україні недостатньо чітка, зауважив у вступному слові суддя Верховного Суду України, заступник голови Ради суддів України Василь Гуменюк. Тому наші зусилля щодо його удосконалення слід направити у конструктивне русло і скористатися рекомендаціями міжнародних експертів.

Розрізняють дві основні моделі визначення статусу помічника судді — це «персональний асистент судді» і «служитель правосуддя». Експерт Проекту з питань судочинства Йон Андерсен зазначив, що помічник є персональним асистентом судді, наприклад, у США та країнах Європейського Союзу. Перевагами цього, на його думку, є відповідна професійна кваліфікація асистента, пристосування до методів роботи судді та відданість роботі. Крім того, корисною для судді є можливість обрати собі помічника, пропонувати змінити місце роботи разом із суддею. У Данії ж помічник судді є служителем правосуддя (працівником суду, який надає матеріальну підтримку суддею). Таким чином забезпечується загальний рівень кваліфікації, взаємний вплив на методи роботи, всебічна професійна підготовка завдяки роботі з багатьма суддями та відданість правосуддю. Як недолік — такий працівник суду виступатиме проти змін, обійматиме посаду, якої варта більш кваліфікована особа. Українська модель знаходиться посередині: помічники суддів мають подвійне підпорядкування (судді й адміністрації суду).

Про досвід визначення правового статусу помічника судді в Польщі розповів експерт Проекту з питань судочинства Даріуш Шеліцкі. Цю посаду було запроваджено у польській судовій системі у 2001 р. для підвищення ефективності роботи суддів через делегування висококваліфікованим працівникам деяких завдань, за винятком прийняття рішень. До обов'язків помічників суддів належать підготовка проектів рішень, ухвал, наказів та інших судових документів; збір інформації, необхідної судді; контроль за роботою працівників суду (секретарів) та інша діяльність, що прискорює судовий розгляд. Помічник судді — не персональний асистент, а працівник апарату суду, який допомагає кільком суддям і має не більше привілеїв, ніж інші працівники апарату суду. Запровадження такої посади прискорило судові процедури та підвищило якість судових документів, але створило загрозу порушення конфіденційності.

Досліджуючи правовий статус помічника судді в Україні, експерт Програми з правових питань та навчальних програм Ігор Осика зауважив, що протягом майже п'яти років функціонування цієї посади в місцевих загальних судах помічники суддів зарекомендували себе як ефективні працівники апарату суду, здатні істотно допомогти суддям в умовах зростаючого навантаження. Визначивши недоліки нинішнього правового статусу помічника судді, Ігор Осика назвав можливі шляхи його удосконалення. Так, на його думку, Закон України «Про судоустрій України» слід доповнити окремою статтею «Помічник судді», в якій буде зазначено основні права та обов'язки, вимоги до кандидата на посаду, особливі гарантії, пов'язані з характером роботи.

Із результатами проведеного в рамках Проекту статистичного аналізу виконання функціональних обов'язків помічниками суддів в Україні ознайомив учасників круглого столу експерт Проекту Аксель Кьотц. Делегування частини повноважень (підготовка проекту рішення суду) помічнику значно збільшує продуктивність праці судді; крім того, помічник частково працює як додатковий секретар. Таким чином, вирішення проблеми збільшення обсягу роботи судді в останні роки стало можливим завдяки введенню посади помічника судді. Крім того, це економічно вигідно, адже помічники допомагають суддям, виконуючи технічну роботу.

За результатами обговорення та попереднього аналізу статусу помічника судді в Україні учасники засідання дійшли висновку, що необхідно переглянути роль та місце помічника судді в місцевому загальному суді з метою перетворення цієї посади у престижну правову професію, яка сприятиме функціонуванню ефективної судової системи.

Зазначимо, що в роботі форуму також взяли участь наукові консультанти та помічники суддів Верховного Суду України; експерти Проекту з питань судочинства з Данії, Німеччини та Польщі; представники Академії суддів України і Державної судової адміністрації України; голови судів, помічники суддів і керівники апаратів судів з пілотних регіонів Проекту: м. Києва, Київської, Львівської, Одеської та Харківської областей.

